

Priprema za nastavni sat – Križarski ratovi

Predmet	Povijest
Nastavnik	Goran Komerički
Tip sata	Obrada novoga gradiva (blok-sat)
Tema	Islam i arapski svijet na Sredozemlju – sučeljavanje i razmjena ideja istoka i zapada
Naziv nastavnog sata	Križarski ratovi
Ishod učenja iz kurikuluma	POV SŠ A.2.1. Učenik analizira društvene promjene i odnose između društvenih skupina u srednjem i ranom novom vijeku.
Odgojno-obrazovni ishod	Učenik će: - objasniti i sažeti utjecaje povijesnih okolnosti na početak Križarskih ratova - izdvojiti uzroke i posljedice Križarskih ratova - navesti vodeće osobe i objasniti njihovo djelovanje te opisati tijek Križarskih ratova - na zemljovidu samostalno pokazati i označiti kretanja križara u svojim pohodima te gradove koji su značajni za Križarske ratove - izraditi kronološki prikaz odvijanja ratova
Oblici rada	- frontalni - individualni - u paru
Nastavne metode	- usmeno izlaganje - razgovor - demonstracija
Korelacija s drugim predmetima	Geografija – snalaženje na zemljovidima Etika – zauzimanje stava naspram opravdivosti rata Vjeronauk – nauk o vjeri i moralnosti Latinski jezik – stručna terminologija
Povezanost s međupredmetnim temama	Učiti kako učiti • uku A.4/5.1. Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema • uku A.4/5.2. Učenik se koristi različitim strategijama učenja i samostalno ih primjenjuje u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja Osobni i socijalni razvoj • osr B.4.2. Suradnički uči i radi u timu.

	<ul style="list-style-type: none"> • osr A.4.3. Razvija osobne potencijale IKT • ikt A 4. 1. Učenik kritički odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju Zdravlje • B.4.1.B Razvija tolerantan odnos prema drugima
Literatura	<p>- za učenike:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Udžbenik Tragovi 2, Deitling – Peklić – Samaržija, Školska knjiga, Zagreb, 2020. 2. Povijesni atlas: za srednje škole, Zagreb, Školska knjiga, 2009. 3. dobiveni materijali na satu (u prilogu) <p>- za nastavnika:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Riley-Smith, Jonathan, Križarski ratovi, Split, Verbum, 2007. 2. Spajić, Hrvoje, Križarski ratovi: templarski pogled: strategije i najvažnije bitke u epohalnom srazu islama s kršćanstvom: 1095.-1291., Zagreb, Despot infinitus, 2020. 3. Tyerman, Christopher, Božji rat: nova povijest križarskih ratova, Zagreb, TIM Press do.o.o, sv.1-2, 2010.-2011. 4. Maalouf, Amin, Kršćanski barbari u Svetoj zemlji: Križarski ratovi viđeni očima Arapa, Zagreb, Izvori, 2002. 5. Hodge, S.J., Tajne vitezova templara: skrivena povijest najmoćnijeg reda na svijetu, Zagreb, Profil knjiga, 2013. 6. Šanjek, Franjo, Crkva i kršćanstvo u Hrvata, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1988. 7. Dobronić, Lelja, Viteški redovi: templari i ivanovci u Hrvatskoj, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1984. 8. Grgin, Borislav, „Odjeci Križarskih ratova u Hrvatskoj“, u: Historijski zbornik, God.45 (1992), 1, 139-154, Zagreb, 1993. 9. Gračanin, Hrvoje, Razum, Igor, „Toma Arhiđakon i križarstvo“, u: Povijest u nastavi, God. X (2012.), br.1 (19), Zagreb, 2012. 10. Božilov, Ivan, „Zadar i Četvrti križarski rat“, u: Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, No. 51, Zadar, 2009.
Plan ploče	PPT prezentacija
Digitalni obrazovni sadržaji – DOS – razina:	Sutori - jednostavna

Etapae nastavnog sata	Aktivnosti na satu	Vrednovanje
Uvod (10 min)- ponavljanje	<p>Učenici odgovaraju na pitanja:</p> <p>Što znamo o životu Arapa početkom 7.st.?</p> <p>Što je među Arape uveo Muhamed i zašto?</p> <p>Što se dogodilo nakon nastanka islama?</p> <p>Što se odigralo 622.godine?</p> <p>Kako se širio islam nakon nastanka?</p> <p>Koja su im tri sveta mjesta?</p> <p>Zašto je muslimanima važan Jeruzalem?</p> <p>Kojim je sve još religijama važan Jeruzalem i preciziraj zašto?</p>	<p>Učenje kao učenje - učenici odgovaraju na postavljena pitanja te se samovrednuju nakon odslušanih odgovora na način da stave:</p> <p>:-) za točan odgovor</p> <p>:-/ za polovičan odgovor</p> <p>:-(za netočan odgovor</p>
Središnji dio sata (55 minuta) – obrada novoga gradiva	<p>Temeljem posljednjeg odgovora nastavnik apostrofira važnost Jeruzalema kao mjesta hodočašća te uvodi učenike u središnji dio sata.</p> <p>Nastavnik objašnjava o prodoru Turaka Seldžuka u Malu Aziju početkom 11.st., da bi se 1081. zauzimanjem Nikeje našli na 160km od Konstantinopola. Zato biz.car Aleksej I. Komnen od pape traži pomoć da vrati Anatoliju (a još ga ugrožavaju i sa zapada Normani predvođeni Robertom Guiscardom koji su osvojili Bari i Drač). Stoga šalje izaslanstvo na koncil u Piacenzi 1095. Na kojem živopisno opisuju patnje kršćana na istoku.</p> <p>Papa Urban II. ima priliku ispuniti maštariju pape Grgura VII. o mobilizaciji kršćanske Europe protiv islama.</p>	
	<p>Učenici odgovaraju na pitanja:</p> <p>Koji bi bili papini razlozi za pokretanjem takvog rata?</p> <p>Koji su sve drugi razlozi zbog kojih bi društvu Europe</p>	

	<p>odgovarao takav tip rata?</p> <p>Učenici nude svoje odgovore o papinim razlozima, poput oslobađanja Svete zemlje i Kristova groba, ali i poništenje raskola iz 1054. Ukoliko ne dođu sami do odgovora nastavnik ih potpitanjima navodi: o gospodarskoj snazi Europe, jačanju papinstva, prenapučenosti vitezova (zbog reda nasljedstva), crkvenom raskolu, jačanju vjerskih hodočašća, ali i navodi nastanak oklopne konjice.</p> <p>Učenici komentiraju odgovore kojih se nisu samostalno sjetili. Potom nastavnik dijeli <i>Prilog. 1</i> u kojem se vide pravi razlozi Križarskih ratova.</p>	
	<p>Nastavnik zadaje da učenici pročitaju izvor iz udžbenika str. 55 – Foucher iz Chartresa te im dijeli još dva izvora (nastavni materijali – <i>Prilog. 2</i>) uz pitanje što je papa ponudio ljudima koji otiđu u rat.</p> <p>Učenici čitaju tri izvora i samostalno izdvajaju obećanja tj. povlastice koje su dobili oni koji se prijave za rat.</p>	<p>Učenje kao učenje- učenici se samovrednuju:</p> <p>:-(za izdvajanje 2 obećanja :-/ za izdvajanje 3-4 obećanja :-) za izdvajanje 5 i više obećanja</p>
	<p>Nastavnik dalje potpitanjima navodi učenike da se dosjete moralne problematike povezujući: crkvu, vjeru i rat. Nastavnik izlaže dvije teorije kojima Crkva opravdava rat: prva je teorija pravednog rata, a druga teorija božje povezanosti s ovozemaljskim političkim događajima. Učenici dolaze do zaključka da je pitanje kako crkva opravdava rat obzirom da se vjera protivi ubijanju – 5. Božja zapovijed.</p>	

	Nastavnik nadalje navodi terminologiju koja se upotrebljava: perigrinatio (=hodočašće), bellum sacrum (=sveti rat), vojni pohod križa (=expeditio crucis), križari (=crucesignati) i sl.	
	Nastavnik upućuje učenike da u paru prouče zemljovid na nastavnim materijalima – <i>Prilog. 3</i> te traži da prouče kretanja križarskih pohoda te ucrtaju na svoju slijepu kartu barem dva ratna pohoda. <i>/odmor/</i>	Učenje za učenje – snalaženje na slijepoj karti. Učenje kao učenje - vršnjačko vrednovanje – učenici u paru si međusobno provjeravaju točnost ucrtanih pohoda.
	Dalje nastavnik drži izlaganje o tijeku Križarskih ratova te ukratko navodi sve Križarske ratove, njihov tijek, vodeće osobe, misiju i (ne)uspjehe (vidi: plan ploče – ppt prezentacija)	
	Nastavnik upućuje učenike da razmisle o svim posljedicama križarskih ratova. Učenici izdvajaju posljedice. Potom nastavnik potpitanjima i traženjem da prouče tekst u udžbeniku traži da dopune svoje bilješke: - kršćani izgubili teritorij Svete Zemlje - Europa se promijenila - preuzimanje dostignuća, navika, odijevanja i prehrane - razvoj trgovine (koji će gradovi imati korist i potencijal za novi razvoj?) - kulturni utjecaj - novi način ratovanja i razvoj novih oružja (nastavnik dijeli slikovni materijal oružja i taktika) - viteški redovi (templari, ivanovci, teutonci) - razvoj heraldike	Učenje kao učenje- učenici se samovrednuju: :-(za izdvajanje 2 posljedice :-/ za izdvajanje 3-4 posljedice :-) za izdvajanje 5 i više posljedica

Završni dio sata (15 minuta) – ponavljanje i sistematizacija	Učenici u programu Sutori izrađuju digitalnu lentu vremena tijekom Križarskih ratova s ključnim vodećim osobama, bitkama, događajima	Učenje za učenje: izrada lente vremena DOS Digitalne lente vremena učenici će objaviti u svojem Teams kanalu (ili drugoj platformi koju koriste)
--	--	--

Prilozi:

Prilog 1.

Prilog 2.

IZVOR

„Turci... zaposjedaju... na granicama Bizanta sve veća područja... poubijali (su) i zarobili mnogo ljudi, hoće istrijebiti crkvu i opustošiti kraljevstvo Gospodnje... s oružjem u ruci prodri su do Sredozemnog mora, tj. do Jurjeva rukava, kako nazivaju Bospor, a prodrijet će još dalje i poubijati mnoge kršćane... Svi vjernici koji pođu onamo... i u boju protiv pogana izgube život, dobit će oprost grijeha... Oni koji su do sada bili razbojnici, neka od sada budu Kristovi vojnici. Oni koji su se prije kao plaćenici borili za malo novaca, mogu sada steći vječnu nagradu. Oni koji pate dušom i tijelom, mogu sada steći dvostruku čast. Da, ovdje su tužni i siromašni, a tamo će biti radosni i bogati, ovdje su božji neprijatelji, a tamo njegovi prijatelji.”

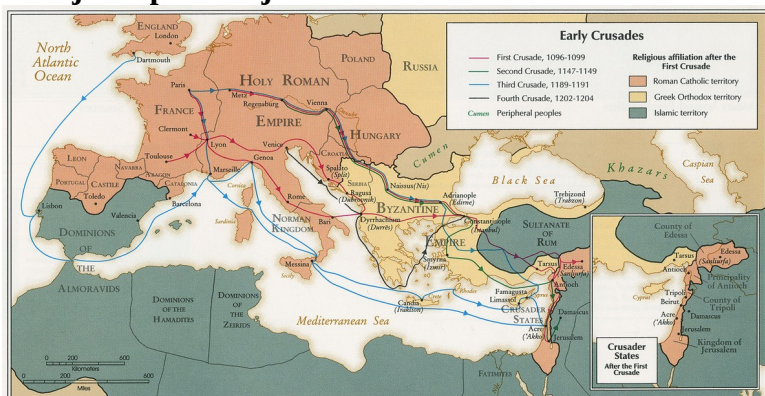
(Foucher iz Chartresa, svećenik i povjesničar (oko 1059. – 1127.), Mirko Žeželj, *Povijesna čitanka za II. razred gimnazije*, Školska knjiga, Zagreb 1972., 6.)

OBJAVA PRVOG RATNOG POHODA

„Pošto ste, o božji sinovi, još muževnije od uobičajenog obećali Bogu, da ćete međusobno sačuvati mir te prava crkve, izgleda zanimljivo da ojačani od oprosta što je dao Gospodin, svoju snagu koju ste dobili od poboljšanja okrenete u korist drugog, zajedničkog posla s Bogom. Naime, potrebno je da svojoj braći koja žive na istoku, koji trebaju vašu više puta traženu pomoć, žurno odnesete pomoć. Naime, napali su ih Turci i Arapi (...) Svi oni koji pak idu tamo i izgube svoje živote na kopnenom ili morskome putu, čak i boreći se protiv pogana, dobiju oprost za svoje grijeha: obdaren snagom dobivenom od Boga, to dozvoljavam svima koji se spremaju na put. (...) Oni koji su naučili na nedovoljni način krenuti u ratni pohod protiv vjernika, neka sad krenu u takav rat protiv nevjernika, kojeg je dostojno započeti i koji je okrunjen pobjedom. Neka sad budu vitezovi oni koji su dosad bili pljačkaši. Sad se s pravom bore protiv Barbara oni koji su se ranije borili protiv svoje braće i rodbine. Sada će steći vječitu nagradu oni koji su do sad za male novce bili plaćenici. Neka za dvije plaće rade oni koji su se do sad mučili na štetu svog tijela i duše. Oni koji su tužni i siromašni ovdje, tamo će obilovati, ovdje su neprijatelji Gospodina, a tamo će biti njegovi prijatelji. Oni koji pak namjeravaju otići, neka ne odgađaju svoje putovanje, nego prolaskom zime, kada su sve svoje stvari riješili, sakupili troškove, vođeni od Gospodina, neka krenu veseli na put.” (Foucher de Chartres: *Gesta Francorum*, 1209)

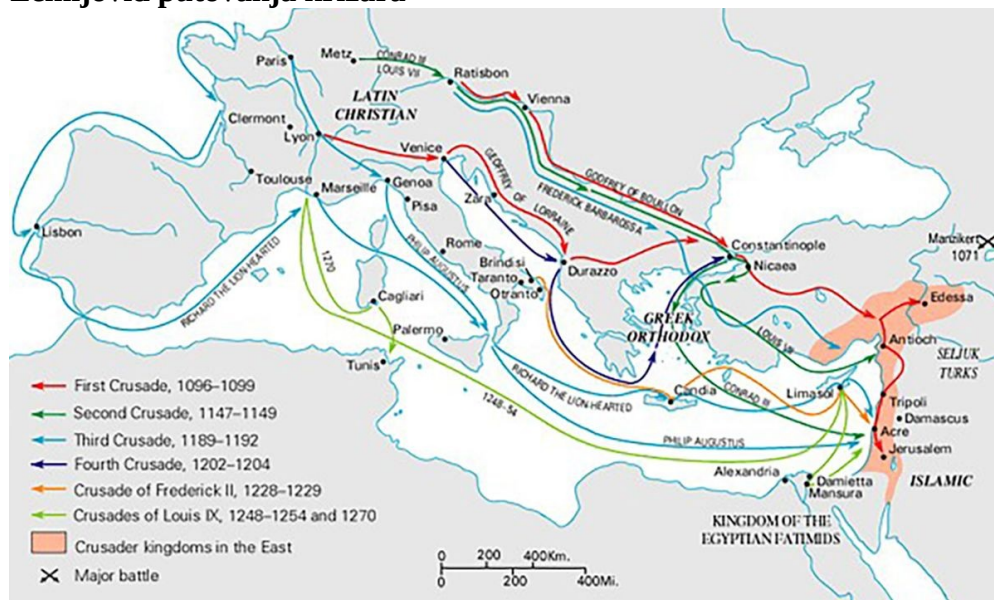
„Ti hrabri viteže (...) sada stojiš pred bezopasnim ratom, gdje pobjeda donosi slavu, a smrt dobit. Dobar si trgovac (...) – ja ti obećavam posao, pazi da ga ne propustiš! Uzmi u ruke znak križa i za sve ono što isповijedaš pokajničkog srca, odjednom ćeš dobiti oprost. Roba je jeftina (...) i ako čovjek pobožno plati za to, svako ko je dostojan Kraljevstva Božjeg.” (Poziv cistercijskog opata Bernarda iz Clairvauxa, sredina XII. stoljeća)

Prilog 3. Zemljovid putovanja križara

(Izvor: A map of the crusaders' journey during the first to fourth crusades, across the different empires' territories. / Norman B. Leventhal Map Center. Map of the Early Crusades. (2008)

Zemljovid putovanja križara

(Izvor: <https://www.sultanandthesaintfilm.com/education/timeline-major-events-crusades/>)

(Izvor: [2.2 The Crusades – World Regional Geography Lab Manual](#))